
Agendapunt:	10
Onderwerp:	Uitwerkingen aanbevelingen Startnotitie Archeologiebeleid
Commissie:	4-2-2008, nr. 10
Raadsvoorstel:	23-1-2008, nr. 87
Portefeuillehouder :	dhr. E. Goldsteen
Beleidsterrein:	- Monumenten
Programma:	6. Cultuur, sport en recreatie
Ter inzage (o.m.) :	<ul style="list-style-type: none">- Voorstel burgemeester en wethouders- Startnotitie Archeologiebeleid- Ondergrenzen vergunningverlening- Beleidskaart
Informant:	L.H. Berkhoff
	E. b.berkhoff@dalfsen.nl
	T. (0529) 48 82 31

Voorstel:

Instemmen met de ondergrenzen en gebieden op de concept-beleidskaart, en met de inhoudelijke afwegingscriteria.

Inleiding:

In de commissievergadering van 1 oktober 2007 werd de Startnotitie Archeologiebeleid behandeld. Tijdens deze vergadering stemde de raadscommissie in met uitwerking van archeologiebeleid op basis van de variant 'zo min mogelijk bestuurslasten en zo min mogelijk belemmeringen'. Daarbij hebben wij de raadscommissie toegezegd de gedurende het verdere proces te maken keuzes aan de raadcommissie te zullen voorleggen.

Vervolgens heeft Past2Present opdracht gekregen de aanbevelingen in de startnotitie Archeologiebeleid uit te werken tot een beleid. Deze aanbevelingen waren:

- besluiten om ondergrenzen te hanteren voor archeologische onderzoeksgebieden;
- besluiten inhoudelijke aandachtspunten te formuleren en inhoudelijke keuzes te maken op basis van een selectiebeleid;
- besluiten om de Monumentenverordening in te richten op het nieuw te maken archeologiebeleid.

Op dit moment zijn de eerste twee punten in concept uitgewerkt. Voor het beleid verder vormgegeven kan worden, wordt voor deze twee punten uw goedkeuring gevraagd. Beide voorliggende keuzes worden hieronder kort gepresenteerd.

Beleidskader en rol gemeente:

Het ontwikkelen van archeologiebeleid op grond van de Wet op de Archeologische Monumentenzorg.

Alternatieven:

Ondergrenzen vergunningverlening

Uit de startnotitie is het volgende gebleken:

- 24,8% van de gemeente bestaat uit onderzoeksgebied: gebieden met een middelhoge of hoge archeologische verwachting.
- De vergunningverlening in Dalfsen leidt in totaal tot een jaarlijkse bodemverstoring van ongeveer 13,6 hectare.
- De ontwikkelingsgerichte bestemmingsplannen hebben een gezamenlijk oppervlak van circa 17 hectare.

De raadscommissie stemde in met het uitgangspunt de lasten voor burgers en toekomstige ontwikkelaars te beperken tot een minimum. Uitgaand hiervan heeft Past2Present een conceptvoorstel opgesteld (Bijlage 1). Op basis van de verwachtingenkaart en de vergunningenanalyse uit de startnotitie is gekomen tot vijf categorieën met bijbehorende ondergrenzen. De ondergrenzen betreffen de plicht tot inventarisatie, de eerste fase in het archeologisch proces. Door het hanteren van deze ondergrenzen wordt het aantal vergunningen dat jaarlijks van een onderzoeksplicht wordt voorzien teruggebracht van 100% naar minder dan 10%. Het archeologisch onderzocht gebied blijft echter genoeg voor een verantwoorde erfgoedzorg: ruim 80%. De vijf categorieën zijn weergegeven op de beleidskaart (Bijlage 2). De categorieën zijn voorgelegd aan en besproken met de gemeentelijke werkgroep. De gestelde ondergrenzen vodoen aan de wettelijke norm.

Perioden en thema's selectiebeleid

Als bij de inventarisatie archeologische resten worden aangetroffen, is de vraag of en zo ja wat daar dan mee moet gebeuren. De gemeente kan zelf perioden en thema's selecteren die zij van belang acht voor haar identiteit en geschiedenis. In samenspraak met de klankbordgroep is gekomen tot de volgende perioden en thema's¹:

Perioden:

- Laat Paleolithicum – Mesolithicum;
- Late IJzertijd – Vroeg Romeinse tijd;
- Midden Romeinse tijd;
- Laat Romeinse tijd – Vroege Middeleeuwen;
- Vroege Middeleeuwen;
- *Late Middeleeuwen;*
- *Nieuwe Tijd.*

Thema's:

- Grafvelden;
- Religie en Cultus;
- Sociaal politieke organisatie.

Deze thema's omvatten onderwerpen als:

Markant landschap

Het natuurlijke landschap is van grote invloed op de inrichting en het gebruik van een gebied. In het verleden was dit niet anders. Bepaalde elementen werden zelfs speciaal opgezocht en gebruikt. Hieruit

¹ De volledige onderbouwing staat in het selectiebeleid van de gemeente Dalfsen

kunnen we soms enige concepten die ten grondslag lagen aan de inrichting en gebruik van het gebied afleiden.

Extreem weinig is bekend over prehistorische begraafplaatsen. Het landelijke beeld is dat plaatselijk grafheuvels zijn opgericht, waarbij na het primaire gebruik als begraafplaats de plek een mythische lading krijgt en gebruikt wordt als verzamelplaats voor rituele activiteiten. De locatie van de grafheuvels zal een extra dimensie hebben gegeven, aangezien deze op een hoogte zijn opgeworpen. Dezelfde grafheuvelgroep kan een rol hebben gespeeld als 'landmark', waarmee een claim op het landschap kon worden aangeduid.

In dezelfde lijn zouden jongere grafvelden in de gemeente kunnen worden benaderd. Niet alleen het grafveld zelf is van belang, ook de bijbehorende nederzetting en hun beider plaats in het landschap. Een thema kan dan zijn: de ligging van de nederzettingen/grafvelden. Waarom juist daar? Hoe was het landschap hierop van invloed? Wanneer vangt het gebruik aan en tot wanneer loopt dit door? Zijn er veranderingen in het gebruik te constateren?

De prominente plaats kan ook worden geaccentueerd door de gebouwen die worden neergezet. In hoeverre is macht en status daar aan af te lezen? Waarom staan de gebouwen daar waar ze worden aangetroffen? Welke andere uitingen van macht en status zijn aan te treffen, en wat zegt dit over de sociale verhoudingen?

De prominente bouwwerken zijn er ook in de Late Middeleeuwen, zoals blijkt uit de vele havezathen. Zo'n centrale plaats zal naast het uitbeelden van status ook een element van bescherming in zich gedragen hebben.

Productief verleden

Het gebied heeft door het voorkomen van ijzeroer de mogelijkheid geboden dat te exploiteren. Dit heeft sporen achtergelaten in het landschap. Ten eerste zijn er de plaatsen waar ijzeroer is gewonnen. Ten tweede is op locatie verwerkt om zo tot ijzeren voorwerpen te worden. Dit proces is een basis voor macht geweest.

Agrarische productie is iets van alle tijden; vanaf de vroegste kolonisten in het gebied tot heden ten dage. De mens heeft al het mogelijke gedaan om het landschap geschikt te krijgen voor bewoning en (agrarische) bewerking. De vruchtbaarheid werd bevorderd door het aanleggen van essen, waarbij tevens het landschap ingrijpend wijzigde.

Al vanaf het begin zal de productie een gecontroleerd proces zijn geweest, waaraan macht en status ontleend konden worden. Dit zal zich op meerdere vlakken hebben gemanifesteerd. Vragen hiernaar zullen vooral in de richting gesteld kunnen worden naar het ontstaan van deze productie, de uitingsvormen daarvan, de producten en de ontwikkelingen daarvan in groei van macht en status.

Voortgang

Na uw goedkeuring over deze twee punten, worden de volgende elementen van het beleid voorbereid voor behandeling in de raad:

- Monumentenverordening ter overbrugging van de periode dat de bestemmingsplannen worden aangepast;
- Concrete instrumenten: onderzoeksvragen voor Programma's van Eisen, waarderingstabellen;
- Gespecificeerd dekkingsvoorstel kosten;
- Implementatie in gemeentelijke processen als vergunningverlening en planontwikkeling.

Financieel kader:

De beide keuzes hebben ook financiële gevolgen. Archeologie wordt voor de gemeente een extra taak; het maken van gerichte keuzes verlicht de druk die deze taak op het ambtelijk apparaat legt aanzienlijk. Door het hanteren van de gedifferentieerde ondergrenzen bij vergunningverlening en een inhoudelijk selectiebeleid worden de bestuurslasten (kosten voor ambtelijke taken als beoordelen rapporten) teruggebracht van 175.000 euro/3,3 fte naar circa 30.000 euro/0,6 fte. De uitvoeringskosten (kosten voor het werkelijke onderzoek) worden teruggebracht van 183.000 euro naar circa 100.000 euro.

Communicatie:

N.v.t.

Burgemeester en wethouders van Dalfsen,

de burgemeester,
L.V. Elfers

de secretaris-directeur,
drs. H. Zwart